

Bartosz Józwik, Marlena Gołębiowska

Międzynarodowa konkurencyjność gospodarek: Czechy i Słowacja

Czechy, które osiągnęły wysokie 18. miejsce w globalnym rankingu konkurencyjności, znacząco dystansują swojego sąsiada, Słowację, zajmującą 53. pozycję. Ta różnica w rankingu odzwierciedla odmienne trajektorie rozwojowe obu państw. Mimo to zarówno gospodarka czeska, jak i słowacka stoją obecnie przed tymi samymi wyzwaniami – wysoką inflacją oraz wyhamowaniem dynamiki wzrostu gospodarczego. Stanowią one test dla ich zdolności do utrzymania konkurencyjności na arenie międzynarodowej.

Konkurencyjność i atrakcyjność czeskiej gospodarki. Najnowsze raporty opublikowane przez Institute for Management Development (IMD) wskazują, że Czechy znacząco poprawiły swoją pozycję w rankingu konkurencyjności, awansując z 33. miejsca w latach 2019 i 2020 na 18. miejsce w 2023 r. wśród 64 państw (więcej o metodologii tego wskaźnika – [„Komentarze IEŚ”, nr 994](#)). Ten wyraźny wzrost i bardzo dobre miejsce w rankingu czeskiej gospodarki sugerują wzmocnienie pozycji konkurencyjnej nie tylko w regionie Europy Środkowej, ale również wśród rozwiniętych gospodarek Europy Zachodniej. Czechy wysoko oceniane są w zakresie efektywności zarządzania – zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym. Ponadto w ostatnim rankingu odnotowały postępy w kilku kluczowych obszarach. Widoczny jest znaczący wzrost nakładów brutto na środki trwałe, co stanowi pozytywny sygnał dla przyszłej produktywności i ekspansji gospodarczej. IMD wymienia także m.in. poprawę efektywności systemu podatkowego, ograniczenie biurokracji i korupcji oraz wysokie oceny kompetencji menadżerów wyższego szczebla. Chociaż Czechy osiągnęły wzrost w ogólnym rankingu konkurencyjności, odnotowano także pogorszenie w niektórych kluczowych obszarach, takich jak długoterminowy wzrost zatrudnienia i siły roboczej, co sygnalizuje narastające problemy na rynku pracy.

Ponadto czeska gospodarka stoi obecnie przed kilkoma wyzwaniami, które mogą wpłynąć na jej przyszłą konkurencyjność. W Czechach wciąż utrzymuje się wysoka inflacja, która po długim okresie spadku znów zaczęła wzrastać (w sierpniu wskaźnik HICP wynosił 10,1%, we wrześniu 8,3%, a w październiku ponownie wzrósł do poziomu 9,5%). Pomimo zarysowanej przez bank centralny w Czechach (ČNB) projekcji inflacji, zgodnie z którą w 2024 r. ma ona wynieść 2,6% (zatem blisko celu inflacyjnego wyznaczonego na poziomie 2%), dotychczas nie zdecydowano się na złagodzenie polityki monetarnej (referencyjna stopa procentowa utrzymywana jest na poziomie 7% – [„Komentarze IEŚ”, nr 914](#)). Wysokie stopy procentowe i wciąż wysoka inflacja wpływają na znaczny spadek konsumpcji gospodarstw domowych. W efekcie w Czechach obserwowane jest także wyhamowanie wzrostu gospodarczego. Zgodnie z najnowszymi danymi Czeskiego Urzędu Statystycznego (ČSÚ) w trzech pierwszych kwartałach 2023 r. odnotowano spadek PKB w ujęciu rok do roku (kolejno o -0,4%, -0,5% i -0,6%).

Ranking konkurencyjności uzupełniają wyniki badań ankietowych kadry kierowniczej przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą w Czechach (Executive Opinion Survey). Jako kluczowy atut gospodarki czeskiej ankietowani wskazali tu konkurencyjność kosztową (docenioną przez 59,6% respondentów). Kolejne dwa wskaźniki – wysoki poziom edukacji i wykwalifikowana siła robocza (oba po 55,3%) – świadczą o tym, że Czechy posiadają bazę pracowników niezbędną dla branż opartych na wiedzy i produkcji o wysokiej wartości dodanej. Ankietowani docenili także niezawodną infrastrukturę (51,1%) oraz stabilność i przewidywalność polityki, odzwierciedlającą korzystne środowisko regulacyjne (38,3%).

Konkurencyjność i atrakcyjność słowackiej gospodarki. W ciągu ostatnich pięciu lat trend międzynarodowej konkurencyjności Słowacji charakteryzowały wahania. W 2020 r. Słowacja spadła aż na 57. miejsce wśród 64 analizowanych państw. Jednak w rankingu z 2023 r. zanotowała niewielki wzrost i zajęła 53. miejsce. Był to wynik przede wszystkim zwiększenia inwestycji w środki trwałe oraz poprawy trendu wzrostu zatrudnienia i siły roboczej. Równocześnie niska pozycja Słowacji w rankingu odzwierciedla różnorodność problemów, z jakimi

zmaga się ta gospodarka. Nisko oceniany jest stan inwestycji zagranicznych oraz rynku pracy. Ponadto w ostatnim rankingu odnotowano spowolnienie wzrostu populacji oraz pogorszenie się bilansu rachunku bieżącego. W kwestii długoterminowych wyzwań IMD wskazuje, że Słowację czekają wyzwania związane ze stabilnością polityczną, szczególnie w procesie legislacyjnym, potrzebą stabilizacji finansów publicznych, niedostosowaniem systemu edukacji do potrzeb rynku pracy oraz wyzwaniami w systemie opieki zdrowotnej.

Problemem słowackiej gospodarki zauważanym przez IMD są także – podobnie jak w Czechach – inflacja oraz spowolnienie gospodarcze. W Słowacji, pomimo zauważalnego trendu spadkowego, wciąż wysoka jest inflacja (w sierpniu wskaźnik HICP wynosił 9,6%, we wrześniu 9,0%, w październiku – 7,8%). Europejski Bank Centralny (EBC) nadal utrzymuje restrykcyjną politykę monetarną (po ostatniej, wrześniowej podwyżce referencyjna stopa procentowa wynosi 4,5%). Natomiast w kwestii wzrostu gospodarczego, zgodnie z danymi słowackiego Urzędu Statystycznego (ŠÚ), w trzech pierwszych kwartałach 2023 r. zanotowano niewielki wzrost PKB rok do roku (odpowiednio o 1%, 1,5% i 1,1%).

W badaniach opinii kadry kierowniczej na szczycie listy kluczowych wskaźników atrakcyjności słowackiej gospodarki znajduje się wykwalifikowana siła robocza (doceniona przez 74,4% respondentów). Kolejne pozycje zajęły konkurencyjność kosztowa (53,8%), dynamika gospodarki (51,3%), niezawodna infrastruktura i dostęp do finansowania (po 33,3%).

Wnioski

- Czechy w rankingu konkurencyjności gospodarek IMD w 2023 r. są oceniane najwyżej spośród państw środkowoeuropejskich, które przeszły transformację gospodarczą i stały się członkami Unii Europejskiej. Awansując na 18. pozycję, znacznie wyprzedziły Słowację (53. miejsce), ale także kilka rozwiniętych gospodarek Europy Zachodniej, takich jak Niemcy (22. miejsce), Austria (24. miejsce) czy Francja (33. miejsce). Wśród czynników stojących za tym sukcesem należy podkreślić wysokie wyniki w zakresie efektywności zarządzania, zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym. Atutem czeskiej gospodarki jest także skuteczne podejście do stymulowania działalności badawczo-rozwojowej i innowacji ([„Komentarze IEŚ” nr 362](#)). Warto też podkreślić, że badania ankietowe kadry kierowniczej przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą zarówno w Czechach, jak i na Słowacji wykazały, że są one cenione za konkurencyjność kosztową, wykwalifikowaną siłę roboczą i niezawodną infrastrukturę.
- Słowacja, pomimo zauważalnej poprawy w rankingu konkurencyjności IMD w 2023 r., nadal zmaga się z istotnymi wyzwaniami, które wpływają na jej pozycję konkurencyjną, m.in. ograniczeniami w przyciąganiu zagranicznych inwestycji, problemami rynku pracy, w tym koniecznością dostosowania systemu edukacji do jego potrzeb, niestabilnością polityczną, potrzebą stabilizacji finansów publicznych oraz wyzwaniami w sektorze opieki zdrowotnej.
- Wspólne wyzwania dla Czech i Słowacji, istotne dla ich przyszłej konkurencyjności, obejmują dwie kluczowe kwestie: wysoką inflację oraz spowolnienie tempa wzrostu gospodarczego. W obu gospodarkach inflacja przekracza poziomy uznawane za stabilne, co skłania do przyjęcia restrykcyjnej polityki monetarnej. W Czechach, gdzie bank centralny prowadzi niezależną politykę monetarną, odpowiedzią jest utrzymanie podwyższonych stóp procentowych. Na Słowacji, będącej częścią strefy euro, polityka monetarna jest kształtowana przez Europejski Bank Centralny. Obecnie jednak EBC wciąż kontynuuje cykl podwyżek stóp procentowych. Jeśli chodzi o wzrost gospodarczy w bieżącym roku, wstępne dane wskazują na możliwość recesji w Czechach, podczas gdy Słowacja odnotowuje niewielki wzrost.
- Czechy i Słowacja, podobnie jak Polska, stoją przed koniecznością balansowania między potrzebą stymulowania wzrostu gospodarczego a utrzymaniem stabilności cenowej. Wnioski z doświadczeń tych gospodarek mogą pomóc w kształtowaniu efektywnej polityki gospodarczej, która zwiększy konkurencyjność Polski na arenie międzynarodowej.

Źródła danych: ranking konkurencyjności – [World Competitiveness Ranking](#), dane o inflacji – [Eurostat Euro Indicators](#), dane o wzroście gospodarczym – [Štatistický úrad SR](#) oraz [Český statistický úřad](#).